

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 851/2020 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen katujen rauhattomuudesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimitannut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Minna Reijosen /ps näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 851/2020 vp:

Mitä hallitus aikoo tehdä eri tavalla, että nykyisen kaltainen kehitys, jossa maahanmuuttajat käyttäytyvät väkivaltaisesti kaduilla, saadaan pysähtymään?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman mukaisesti hallitus kiinnittää erityistä huomiota ihmisten turvallisuuden parantamiseen, uusiin turvallisuusuuhkiin varautumiseen ja turvallisuuden kokemuksen vahvistamiseen. Nuoret ovat muita ikäryhmiä useammin rikoksen uhreina ja tekijöinä, mutta Suomessa nuorisorikollisuuden taso on varsin alhainen kansainvälisesti vertailtuna.

Joidenkin nuorten häiriökäyttämisestä ja rikollisuudesta on käyty julkista keskustelua viime viikkoina. Nuorten tekemiksi epäiltyjen rikosten määrä on vähentynyt, samoin rikoksesta epäiltyjen osuus nuorten ikäluokissa. Joidenkin rikostyyppien kohdalla on havaittu kasvua. Tutkimuksen ja asiantuntija-arvioiden mukaan enemmistö suomalaisista nuorista voi hyvin ja entistä paremmin. Ongelmat ja rikokset kasaantuvat pienelle joukolle nuoria. Näiden nuorten ongelmat ovat entistä monimutkaisempia ja vaikeampia ratkaista, ja niihin liittyy usein myös ylisukupolvinen ulottuvuus. Tämä kehitys on ollut nähtävissä jo pidemmän aikaa ja siihen on puututtu eri keinoin.

Koronapandemian vaikutuksia on tässä vaiheessa vaikea arvioida luotettavasti, mutta näyttää siltä, että se on vaikuttanut nuorten tekemäksi epäiltyjen vakavien rikosten määrien lisääntymiseen. Pandemian ja siihen liittyvien toimien johdosta kodin ulkopuolella nuorten kanssa tekemisissä olevien aikuisten määrä on vähentynyt, samalla myös sosiaalisen tuen ja toisaalta kontrollin määrä on laskenut.

Rikoksista epäiltyjen ja niihin syyllistyneiden nuorten taustat vaihtelevat laajasti. Samoin rikoksia tekevien nuorten tilanteet vaihtelevat. Merkittävimpiä tekijöitä rikoksia tekevien nuorten taustalla ovat syrjäytyminen, taloudellinen huono-osaisuus ja ongelmat elämänhallinnassa, esimerkiksi päihteiden käyttö. Erityisen haasteellisen ryhmän muodostavat lastensuojelulaitoksista luvatta poistuneet nuoret. Lastensuojelun piirissä olevien lasten ja nuorten määrä on kasvanut, ja erityisen tärkeää nuorten tekemien rikosten ennalta ehkäisyn kannalta on vahvistaa lastensuojelun resursseja ja toimintakykyä. THL:n tuoreen selvityksen mukaan sijoitettuna asuvien lasten ja nuorten oikeudet eivät toteudu riittävän hyvin. Näiden nuorten oikeuksien toteutumiseen ja oikeudenmukaiseen kohteluun on panostettava.

Moniammatillinen Ankkuritoiminta ja poliisin ennalta estävä toiminta puuttuvat lasten ja nuorten tekemiin rikoksiin varhaisessa vaiheessa. Ankkuritoimintaa on kaikkien poliisilaitosten alueella.

Ankkuritoiminnassa lapsen ja nuoren häiriökäyttäytymiseen ja alkavaan rikollisuuteen etsitään ratkaisu, joka ohjaa lapsen tai nuoren pois huonon kehityksen kierteestä. Myös perhe on mukana, sillä monesti lapsen ja nuoren ongelmat liittyvät perheen tilanteeseen. Ankkuritoiminnassa ennalta ehkäistään myös jengiytymistä. Parhaillaan kehitetään järjestelmää, joka tuottaa kattavasti ja luotettavasti tietoa Ankkuritoiminnan tuloksista. Vuonna 2021 toteutetaan valtioneuvoston kanslian koordinoimalla valtioneuvoston yhteisen selvitys- ja tutkimustoiminnan rahoituksella TEAS-rahoituksella Ankkuritoiminnan vaikuttavuutta arvioiva tutkimus. Kehittämistoimenpiteiden lisäksi hallitus selvittää mahdollisuuksia vahvistaa Ankkuritoimintaa ja sen resursseja. Erityisesti psykiatrisia sairaanhoitajia tarvitaan lisää Ankkureihin.

Osalla lapsista ja nuorista on jo vakavia ongelmia liittyen rikolliseen toimintaan. Näiden kohdalla rikosten nopea ja keskitetty tutkinta on keskeistä. Jos esitutkinta ja rikosprosessi kokonaisuudessaan kestää kauan, saattaa nuori tulkita tämän niin, että yhteiskunta ei puutu hänen toimintaansa. Samalla tulee näihin nuoriin myös kohdistaa tukitoimia, jotka puuttuvat rikollisen käytöksen juurisyihin ja edistävät heidän irtautumistaan rikoksista ja rikollisesta elämäntavasta. Sisäministeriön tavoitteena on varmistaa, että kaikilla poliisilaitoksilla nuorten tekemät rikokset tutkitaan nopeutetusti.

Hallitusohjelman tavoitteisiin liittyen oikeusministeriössä on käynnistetty rikoksenehkäisyhanke, jossa pitkittyneet rikos- ja väkivaltakierteet pyritään ehkäisemään kokonaisvaltaiseen ja moniammatilliseen tukeen perustuvalla uudella toimintamallilla. Näiden toimintamallien pilotointi on käynnistymässä kolmella paikkakunnalla. Tavoitteena on, että jatkossa nuoriin rikosten uusijoihin kohdistetaan enemmän toimia. Vaikka näiden nuorten määrä on pieni, on tärkeää, että heidän rikoskierteensä katkaisemiseksi tehdään tehokkaita toimia.

Lapsen ja nuoren häiriökäyttäytymisen ja rikoksilla oireilemisen taustalla on usein mielenterveyteen liittyviä haasteita ja ongelmia. Sosiaali- ja terveysministeriössä kehitetään parhaillaan Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelmassa lasten, nuorten ja perheiden varhaista tukea ja matalan kynnyksen mielenterveys- ja päihdepalveluja. Sosiaali- ja terveysministeriön asettama Lastensuojelun vaativan sijaishuollon uudistamistyöryhmän loppuraportti valmistui vuonna 2020 ja se sisältää useita ehdotuksia mm. lastensuojelun vähimmäishenkilöstön säätämisestä, lapsiperheiden palvelujen parantamiseksi ja lasten ja nuorten matalan kynnyksen mielenterveyspalvelujen kehittämiseksi. Parhaillaan käydään läpi useita eri keinoja, joiden avulla edistetään uudistamistyöryhmän ehdotusten toimeenpanoa.

Opetus- ja kulttuuriministeriön johdolla valmistellaan toimenpideohjelma kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäisemiseksi kouluissa ja oppilaitoksissa. Toimenpideohjelma julkaistaan tammikuussa 2021 ja ohjelmassa lueteltuja toimia tullaan toimeenpanemaan eri hallinnonalojen yhteistyössä. Opetus- ja kulttuuriministeriössä erityisesti syrjäytymisvaarassa olevien nuorten tukemiseen on varattu etsivän nuorisotyön valtionavustusten muodossa vuonna 2020 12,6 milj. euroa. Lisäksi koronatilanteeseen liittyen järjestettiin lisähaku erityisavustuksille uuden etsivän nuorisotyön työntekijän palkkaamiseen vuonna 2020 yhteensä 3 milj. euroa. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla hallitus on osoittanut neljännessä lisätalousarvissa 45 miljoonaa euroa nuorille suunnattuihin TE-hallinnon palveluihin, kuten matalan kynnyksen psykososiaalisen tuen tarjoamiseksi.

Helsingissä 9.12.2020

Sisäministeri Maria Ohisalo